

Szépül a Menház

► A Magyar Kormány által a határon túli templomok felújítására létrehozott alaphoz benyújtott sikeres pályázatunknak köszönhetően tovább folytatódhatott a Menház megújulása. A zsinagógai tér belső rendbetételét követően a külső homlokzat állagmegóvó munkálatai kerültek sorra. Ennek keretében a lábazat süttői márvány bevonatot kapott mindkét utcafronton és megújult a zsinagóga külső bejárati része is.

Chanukai meghívó

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt chanukai ünnepségére, melyet 2022. december 20-án, kedden 16:00-kor tartunk a Menház Wallenstein Zoltán termében.

Tervezett program:

- a Hamsa zenekar koncertje
- ünnepi tanítás:
dr. Kurucz Ákos nyíregyházi rabbi
- gyertyagyújtás: Rudas Dániel, a Dohány utcai zsinagóga kántora
- ünnepi tombola, fánk és finom falatok.

A Hamsa zenekar az immár 1993 óta működő, Prima-díjjal jutalmazott, többszörös versenygyőztes Fourtissimo zenekar tagjaiból alakult 2008-ban. A világ szinte minden szegletét bejárták zenéjükkel, sosem tértek haza üres kézzel; mindig az adott zenei kultúra tanulmányozásával gazdagították repertoárjukat. A Hamsa zenéi személyesebb oldalait mutatják meg az együttes művészeinek, hiszen ötvözték saját gyökereik stílusjegyeit az elmúlt két évtized munkássága alatt megismert zenei sokszínűséggel. Szenvedélyes keleti dallamok, keserédes latin balladák, több ezer éves hagyományokat megidéző liturgikus dalok egyedülálló judeo folk-rock hangszerelésben ébresztik fel a múltat a ma embere számára. A zenekar tagjai: Kuna Valéria - ének, Kuna Bence - ének, kürt, ütőhangszerek, Kuna Gyula - trombita, Kuna Márton - harsona, Somos András - zongora, Éder Ferenc „Lá” - baszusgitár, Molnár Mátyás - dob.

Ünnepeljünk együtt a fény ünnepén! ◀

Szerkesztői gondolatok

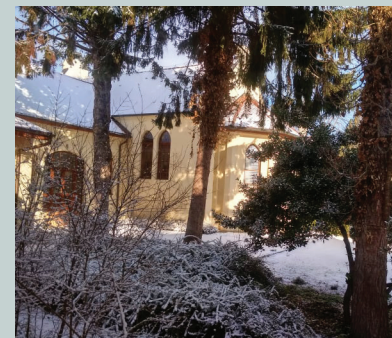
A titkárságon várakozom egy megbeszélésre. Az iroda munkatársa éppen a napi posztát bontogatja. Egyszer csak megszólít: „Itt egy Paszternák előttem, meg itt a lapban is!” –

PASZTERNÁK ANDRÁS

mosolyodik el. A Hitközségi Híradó legújabb száma érkezett meg Komáromból az oktatási intézménybe, hosszú évtizedek óta rajta van az iskola a címlis-tán, még azokból az időkből, amikor nem is gondoltam volna, hogy egyszer majd itt dolgozom. Mielőtt a kolléganő kézbevenné az újságot, elkérem: „Még nem láttam nyomtatásban! Megkaphatom egy percre?” Simogatom a lapokat, beszippantom a friss nyomdászagot. Kicsit furcsán néz rám, de ez sem tud kikökkenteni az „örömből”, melyet akkor érez a szerkesztő, ha papíron látja a 317. számot. Gyorsan átfutom, s már adom is vissza. „Csak ennyi?” – kérdezi. „A tartalmát már olvastam!” – mosolygok.

A novemberek mindig nehezek az újságírás szempontjából, hátra van még egy szám a XX. regisztrált évfolyamból, a decemberi, de mi lesz utána? Belevágunk a XXI-be, azaz összegében a huszonnyolcadikba? No, majd meglátjuk, készüljön el először a 318. mostani, meg a következő, a 319. hanukai lapszám. Kedves Olvasóink, cikkeiket, híreiket továbbra is várjuk a kile@menhaz.sk címre! ◀

Vezetőségi ülés

Hosszú idő után újra élőben ülésezett a KZSH vezetősége. A gyűlésen minden tag megjelent. A jegyzőkönyvet első alkalommal vezette **Saláth Magda**, aki nyáron vette át a titkári feladatokat elődjétől, **Haas Judittól**. A testület áttekintette az elmúlt időszak eseményeit.

Pasternák Antal elnök részletesen beszámolt a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége által az ingatlanállomány felújítására és gyarapítására létrehozott Moreshet Alapról és a hitközségek nehéz helyzetének segítésére felállított Krízis Alapról. A tagok meghatározták a chanukai ünnepség időpontját és támogatták az on-line programok újraindítását is. ◀

PT

Színvonalas előadás

A Duna Menti Múzeum Baráti Köre november 8-án Lipscher Mór emléke előtt tisztelgett. Kiss László orvostörténész előadása a vérátömlesztés történetét tekintette át, kitérve annak komáromi vonatkozásaira. Novák Tamás, a baráti kör elnökének köszöntője után Galo Vilmos történész mutatta be az előadót. A hallgatóságot magával ragadta a történeti áttekintés, a hozzászólások során Paszternákné Kertész Zsuzsanna szólt Lipscher életének fontos mozzanatairól, megemlítve dr. Wágnerne Mohácsy Erzsike kutatásait. ◀

PA

Történészek Alapy Gáspárról

November 2-án az első bécsi döntés nyolcvanegyedik évfordulóján a Csemadok nagytermében kerekasztal beszélgetésre került sor. Bencze Dávid moderálásával, Alapy Gáspár életútja és emlékezete címmel, Bajcsi Ildikó, a Clio Intézet munkatársa és Szamadó Emese, a Klapka György Múzeum igazgatójának részvételével. A szervezők a mártír polgármester tevékenységének felidézésére mottóként választották Alapy szavait: „Én esküt tettem arra, hogy minden állampolgár ügyét egyformán szolgálom.” A tartalmas beszélgetés végén a résztvevők elmondhatták véleményüket az elhangzottakkal kapcsolatban. ◀

Pzs

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Faliújság rövid hírek

A Hitközségi Híradót, a Shalom klubot és a hitközség működését Földes Ondrej (Pozsony), Mayer Peter (Anglia) valamint anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

Polgár György cikke 2022 novemberében jelent meg közösségünkről a németországi Jüdische Allgemeine című újságban. Köszönjük a tudósítást!

A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége által létrehozott kis hitközségeket tömörítő tanács november 15-én Besztercebányán tartotta ülését. A KZSH-t Pasternák Antal elnök képviselte.

Előzetes bejelentkezés után november 10-én az angliai Mayer házaspár kereste fel a Menházat. Mayer úr édesapja Komáromban született, a család a Szent András utcában élt. A fiatalember 19 éves korában, 1938-ban hagyta el a várost. A vendégekkel a Paszternák házaspár ismertette meg közösségünk múltját és jelenét.

Hitközségünk november végére meghívást kapott Komárom képviselőtestületének alakuló ülésére. Közösségünk nevében gratulálunk Keszegh Béla polgármesternek és a megválasztott képviselőknek!

A komáromi Speciális Alapiskola diákjainak műveiből kiállítás nyílt a Limes Galériában. Közösségünket a Paszternák házaspár képviselte.

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Saláth Magda, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail:** kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

A tatai zsidóság nyomában...

Szűcs Józseffel beszélgettünk

Múzeumpedagógus vagyok. Nem túlzás, ha kijelentem, munkám minden egyes pillanatát élvezem és szeretem. Más, mint amiket eddigi életemben csináltam. Más, de mégsem teljesen. Hiszen pedagógia ez is. Különböző korosztályokkal végzett pedagógiai tevékenység, melynek tere nem egy tan- vagy oktatóterem, hanem egy múzeum (a tatai Kuny Domokos Múzeum), annak tárlatai, kiállításai, s nekem célom, hogy foglalkozásaimon az ezek által közvetített tartalmakat, értékeket elmélyítsem vagy épp meggyökereztessem, érdeklődéssé, gondolatokká, tudássá formáljam azokat, a látó- takhoz, tapasztalatokhoz kérdéseket, a kérdésekhez válaszokat társítsak vagy segítsen azok megfogalmazását.

Ez a munkám, amit szeretek, amit igyekszem száz százalékosan úzni (ennek sikeréről, kérem, kérdezzék munkáltatómat!). Van azonban a múzeumpedagógián túl valami, ami hosszú évek óta foglalkoztat, kitölti és leköti gondolataimat: a feldolgozatlan történetek. A feldolgozatlan zsidó történetek. Így kerültek közel hozzám (s kerültem hozzájuk én is közel) a Komárom–Esztergom megyei Mocsá és Kocs községek valaha volt izraelita közösségei. Feldolgozatlan, sőt szinte említetlen történetek ezek. Vagyis voltak, mert amit tudtam, összegyűjtöttem és megírtam róluk, s ha elvégzett munkám nem is tökéletes (nem az!), talán sikerült a figyelmet felhívnom arra, hogy ezeken a településeken is éltek valaha zsidók. Éltek és léteztek. Voltak. És az izraelitáit veszített községek, falvak, városok sora nem ér véget Kocccsal és Mocsával...

Szűcs József neve nem ismeretlen közöségünk körében, számos alkalommal írtunk a zsidósághoz kapcsolódó tevékenységéről: a helytörténeti kutatások, verses emlékprogramok, konferenciák kapcsán. Szeptember elején jelent meg „A legszilárdabb talapzat” A Tata–Tóvárosi Izraelita Elemi Népiskola története 1851–1944 című könyve. Miként kezd el egy népiskola történetét kutatni a szakember?

Nem közvetlen előzménye ennek a kutatásnak, de valahol mégis akkor kezdődött el, amikor a szociálpedagógia szak elvégzésekor szakdolgozati témát kerestem. Végül a zsidó nevelés történetét választottam, legalábbis fejezeteket abból. Mondhatnám úgy is, epizódokat. Az elkészült művet most inkább nem minősíteném, megtették helyettem tanárain (szerintem túlértékelték), de éreztem akkor is, a téma lezáratlan bennem. De hosszú időre félretettem. Azt, hogy működött Tatán egy zsidó iskola, nagyon régóta tudtam. Azt, hogy az épülete mai napig

áll, azt is. Sokszor sétáltam el arra, s kacérokodtam annak gondolatával, bekopogok valamely ajtaján (ma lakásoknak ad helyet), s megkérem, hadd nézzek bent körül, hátha akad még ott valami, mely emlékeztet egykori funkciójára. Sosem kopogtam be.

Újabb évek teltek el, s a helyi könyvtár online archívumában a régi lapokat olvastam, belebotlottam a rövidebb-hosszabb cikkekbe, írásokba, tudósításokba, melyek az iskoláról vagy épp tanáiról, diákjairól szóltak. Elkezdtem, kijegyzetelni, átgépelni ezeket, s azon vettem észre magam, hogy már tudatosan keresem a nyomokat, említéseket. A napilapok sorának végére érve jöttek a tanulmányok, kutatómunkák, hivatkozások, és a tatai zsidóság történelmét feldolgozó szakirodalmakból is „kiollóztam”, ami lényeg volt számomra. Levéltárak, könyvtárak, digitális források. Valahogy így folytatódott a sor. Nem volt megállás. A 2021-es év gyakorlatilag arról szólt, hogy az összegyűlt anyagot próbáltam rendszerezni, összerakni, felépíteni a vázat, melynek mentén feldolgozhatom azokat. Igyekeztem kitölteni a réseket, egységes egészévé illeszteni össze számtalan apró darabkát. Az eredmény „A legszilárdabb talapzat” lett.

Hetvennyolc év távlatából mennyire nehéz forrásokat találni a témában? Sikerült olyanokkal találkozni, akiknek személyes élményei voltak az oktatási intézményről?

Forrásokra bukkanni nem volt nehéz. A tanfelügyelői iratanyag fellelhető, kutatható, ez nem kevés. Nagyon izgalmas volt látni és átélni azt, ahogyan összeállt a kép, az adatokból iskola „épült”, nevek, életrajzok, történetek körvonalazódtak. Sokkal több lett az egész, mint adatok halmaza. Valóban történet lett. De a legnagyobb izgalmat számomra az iskolai értesítők jelentették. Ezek egy-egy tanévre vonatkozó egyszerű, 14–16 oldalas kis füzetecskek. Ez a 14–16 oldal

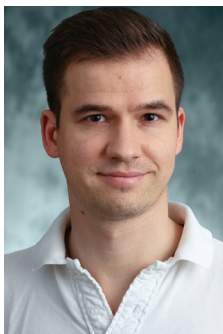
aranybánya egy kutatónak. Rövid ismertető a tanév menetéről, eseményeiről, tanárok, az iskolaszék tagjainak névsora, tanterv, a bevégzett tananyagok, tanulók nevei, osztályai, osztályzatai, és még folytathatnám. Sajnos nem sikerült valamennyi értesítőt fellelni, de tizennégynek így is nyomára bukkantam, plusz egy német nyelvű iskolai évkönyvnek 1856-ból. Az iskola valamikori diákjaival nem volt szerencsém találkozni, de egyikük lányával, Pintér Gizellával igen. Tőle kaptam meg az egyetlen osztályképet, ami – tudomásom szerint legalábbis – megmaradt. Ugyancsak általa jutottam hozzá bizonyítványokhoz, évközi, évvégi értesítő könyvecskékhez. Ezek a könyvben is helyet kaptak. Végre az épületbe is bejuthattam. Igaz, ehhez már a könyvre is szükség volt. A könyvbemutató után ismerkedtem meg Eredics Bélánéval, aki a tanteremből kialakított lakások egyikét lakja, s aki megmutatta nekem, mi lett mára az iskolából, mik azok az apró dolgok, melyek megmaradtak belőle (egy ajtókilincs, egy boltíves ablak, a valamikori bejárat...). Szomorú és egyben felemelő érzés volt. Felemelő, mert a kezemben foghattam azt a kilincset, sétálhattam udvarán (egy kis darabkáján legalábbis), s ahol helyetl kínáltak, az mégiscsak egy tanterem volt valamikor... Szomorú volt mégis, mert végighallgattam a történetet a padlásról le – majd kidobált penészes, héber nyelvű tankönyvekről, a hasonló sorsra jutott tintásüvegekről, és arról, hogy Eredicsné a ház egyetlen lakója, aki még (vagy egyáltalán) tudja, milyen célból is épült 1853-ban az épület.

Miért fontos 2022-ben, hogy megismerjük a tatai iskola történetét?

Akár vissza is kérdezhetnék: fontos? Nem tudom a választ. Tata eddig is megvolt e nélkül a tudás nélkül. Helyesbíték. Akinek tudnia kellett, aki tudni akarta, az tudott róla.

Folytatás a következő oldalon.

Rosh Hasana 5783 – Balogh István tanár úr beszéde a komáromi zsinagógában – 2. rész

BALOGH ISTVÁN

Amidrás szerint tehát az Örökkévaló tudta mire számíthat az embertől, amikor megteremtette azt. Az ember pedig nem hazudtolta meg önmagát, ennek megfelelően választott – hiszen a zsidóság hisz

a szabad akarat eszméjében – akkor, amikor választásra nyílt lehetősége az Édenkertben. A kert összes fái közül az egyetlen tiltott, a jó és rossz tudás fájának gyümölcse mellett döntött. Arra az esetre pedig, ha

azt követően bármikor kétsége lenne afelől, mikor cselekszik jól, és mikor rosszul, megkapta a Tant, a Tórárt.

Újra és újra támadnak olyanok, akik visszaélnék azzal a szabadsággal, amivel rendelkezünk. Újra és újra szembesülünk megszokott életünk, a békénk, a világunk törékenységével. Egyre nagyobb kihívás számunkra, hogy napjaink körülményei között megőrizzük lelki stabilitásunkat, hitünket, a jövőbe vetett bizalmunkat, kitartásunkat.

Ezért is nagy érték számunkra ros hasáná és jom kippur, a jomim najroim – a félelmetes napok időszaka, amikor számot kell vetnünk önmagunkkal, szembe kell néznünk tetteinkkel, tévedéseinkkel, hibáinkkal, bocsánatot kell kérnünk azoktól, akikkel

szemben ezzel tartozunk, imával, megtéréssel és jótékonyág gyakorlásával kell kifehériteni a lelkünket. A múlt terheinek lerakása pedig megkönnyíthet bennünket, segít abban, hogy a sok külső nehézség közepette is megőrizzük belső erőnket – sőt, másoknak is adhassunk belőle, akiknek még nehezebb ezt elérnie. Erről szól a Teremtéstörténet – hogy felelősek vagyunk egymásért.

Azt kívánom, hogy mindannyian megerősödve érkezzünk el a félelmetes napok időszakának végéhez, nyerjünk erőt közösségünkbelől, az ünnepi liturgia hagyományos szövegeiből és dallamaiból, irattassunk be egy kerek és édes évről!

Sáná tová tikátévu vetichátému!

Köszönöm, hogy meghallgattak! ◀

Folytatás az előző oldalról.

Kell, hogy mások is bírjanak ezzel a tudással? Hagyom, hogy ezt a jövő döntse el helyettem. Ez volt a pesszimistább válaszom. Az optimistább úgy hangzik, hogy igenis fontos. A zsidóság nagy jelentőséggel bírt Tata életében. Nem száz, hanem több száz éves történetük van itt. Zsinagógájuk áll a város központjában, Bláthy Ottót, Farkasházy Fischereket adtak az országnak (világnak!), Wessel-, Pollák-, Leopold- és Ganz-családokat és így tovább. Volt egy Handler, egy Goldberger rabbijuk, mindketten tudós, nagynevű emberek. Ha ez mind ott van a köztudatban, akkor ott a helye annak is, hogy népiskolájuk működött itt. Kevés híján száz esztendőn át. Gyermekek százait nevelte ki, s adott nekik világi és vallásos tudást. Ott áll ez az épület, eldugott kis utcában (Fürdő u. 20.), falán emléktábla; a helyi történet, a helytörténet része. Ne tűnjön szerénytelenségnek, de talán méltó emléket állít ez a könyv neki.

Szeptember 4-én került sor a könyvbemutatóra, miként zajlott a rendezvény?

A könyv a tatai Kuny Domokos Múzeum gondozásában jelent meg, a könyvbemutatónak is az intézmény adott helyet. A rendezvényt Stegmayer Máté történeti muzeológus nyitotta meg, nagyon kedves kollégám, a könyv előszavának szerzője. A Széchenyi István Egyetem docensét, dr. Simonik Pétert (aki nem utolsó sorban helytörténész is) kértem meg, hogy legyen az alkalmon be-

szelgetőpartnerem (vagy inkább én az övé). Neki a munkám során is sokat köszönhettem. Nagy tisztelettel vagyok iránta és munkássága iránt. Büszkeséggel tölt el, hogy megtelt a terem érdeklődőkkel, nagyon sokan fogadták el a meghívást, még az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemről is érkeztek hallgatók, oktatók.

Vannak-e további kutatási tervei, feldolgozatlan fejezetek a témában?

Vannak terveim. Nem annyira átfogó, de legnagyobb részt feldolgozatlan téma. Nem szeretnék még konkrétumokat elárulni, de nyomába eredtem néhány 19. század végi újsághírnek, egy történetnek országos vonatkozásokkal. Ha mindent fel akarok támi, a korabeli bulvárt is lapozgatnom kell majd hozzá. Nem lesz könnyű dolgom... ◀

Látogatás Nyíregyházán

Az őszi ünnepek előtt ellátogattunk a kelet-magyarországi Nyíregyházára, ahol a helyi nevezetességek mellett felkerestül a hitközségek, a szépen felújított épületben megtekintettük a helytörténeti tárlatokat, jártunk a zsinagógában és a temetőben is. Köszönjük Färber György elnök úrnak a szívélyes fogadtatást és az idegenvezetést! Segítségével őseink – a Weisz dédszülők – sírját is megtaláltuk. A betűk olvashatóak voltak, azóta a köveket is felújítottuk. A múzeumfaluban betértünk a zsidó kereskedő házába is. Visszatértünk egykori iskolámba, a helyi tanárképző főiskola utódintézményeként működő Nyíregyházi Egyetemre, voltunk Európa egyik legnagyobb állatkertjében is. ◀

PZs

PA

Yom Kippur 5783

Balogh István tanár úr tanítása a komáromi zsinagógában

Tisztelettel köszöntöm a közösség tagjait és vendégeit az 5783. zsinagógai év kol nidré estéjén!

Kol nidré – az arámi kifejezés jelentése: „minden fogadalmak”. Annak a szívhez szóló, drámai erejű dallammal elmondott, elénekelt nyilatkozatnak a neve, amelyről a legszentebb ünnepünknek, a szombatok szombatjának, jom kipurnak előestéjét szoktuk nevezni. Kol nidré estéje az egyike azoknak a zsinagógai alkalmaknak, amelyen világszerte a legtöbb zsidó igyekszik részt venni. Ilyenkor úgy érezzük, ott kell lennünk, együtt kell lennünk, el kell mondanunk azokat az imákat, amelyeket elmondtak előttünk elődeink is.

Különleges erővel idézi meg e nap hangulatát az ismeretlen jiddis költő, akinek versét mintegy egy évszázaddal ezelőtt az egykori békéscsabai főrabbi, a mártírhalált halt Silberfeld Jakab fordította magyarra, címe:

Kol nidré előtt

Minden csöndes. A szobában
Halk mélabú szárnyat bont
Reszket édesanyám hangja
Midón megáld s könnyet ont.

A homályos ablakon át
Betekint a derűs ég
De látod-e percről-percre
Sűrűbb lesz a sötétség.

Néma csönd van az utcákon
Csak a sápadt hold ragyog
S mintha a Kolnidré zugnák
Misztikus énekkarok.

Apámon halottas köpeny
Szemeiben könny rezeg
Míg kezét fejemre téve
Az ajka áldást rebeg.

(...)

Tisri hónap 10. napja, jom kippur más néven hosszúnappal, valóban hosszú, hiszen huszonöt órán keresztül tart. A böjt, az ima, az önsanyargatást szolgáló előírások sorozata segít igazán önmagunkba tekinteni, hogy akkor, amikor holnap este „az ég kapui bezáródnak” reményeink szerint mindannyian engesztelést szerezhessünk magunknak.

Tisri 10-e egyben egy szentírási bűnbocsánat-történet évforduló napja is. A zsidó hagyomány szerint tisri 10-én tért vissza Mózes a Szináj-hegyről a tízparancsolat másodszor elkészített kőtábláival és azzal az üzenettel, hogy az Örökkévaló megbocsátott az aranyborjú-imádásért a türelmetlen és kétségbeesett népnek.

„És mondta az Örökkévaló Mózesnek: Írd fel magadnak ezeket a szavakat, mert eme szavak szerint kötöttem szövetséget veled és Izraellel. És ott volt az Örökkévalónál negyven nap és negyven éjjel, kenyeret nem evett és vizet nem ivott. És felírta (az Örökkévaló) a táblákra a szövetség szavait, a tíz igét. És volt, midón Mózes lement a Szináj hegyről és a bizonyosság két táblája Mózes kezében, midón lement a hegyről, nem tudta Mózes, hogy sugárzott arcának a bőre, midón beszélt vele (Isten). És látta Áron, meg Izrael minden fiai Mózeszt, hogy íme sugárzott arcának a bőre; és félték hozzá közeledni. De Mózes szólította őket és visszatérték hozzá, Áron és mind a fejedelmek a községben és Mózes beszélt velük.”

Mózes II. könyve, a Smot, a megkönnyebülés és az isteni közelség nyomán megélt katarzis érzésével telt Mózes alakjának megjelenítésekor eképp fogalmaz: „sugárzott az arcának bőre”. A dráma megoldódása, a feszültség feloldódása a legteljesebb boldogsággal töltötte el Mózeszt. Bár tudjuk, hogy Mózes útja során, a kemény nyakú nép vezetőjeként nem sokszor élt át hasonlót, mégis ilyenkor, jom kipurkor abban bízunk, hogy a megtérés napjának eltelte után mi is átélhetjük a felszabadultság érzését.

Az ünnepi liturgia célja, hogy bűnbánatot gyakoroljunk az Örökkévaló felé. Azokat a vétkeket, amelyeket embertársaink ellen követtünk el, azokkal embertársaink felé tartozunk elszámolni. Erre szolgált az ászeret

jómé tsuvá, a megtérés tíz napja újévtől jom kippurig. De mi történnék azokkal a fogadalmakkal, amelyeket önmagunknak tettünk?

Számítalan, hangosan ki nem mondott, csak gondolatban megfogalmazott ígéret, elhatározás, terv juthat eszünkbe. Mit valósítottunk meg mindezekből? Azokat, amelyeket sikerült teljesíteni, meghozták-e azt a sikerélményt, amit vártunk tőlük? Jobb emberré váltunk-e önmagunk számára? Haladtunk-e előre azon az úton, amelyről úgy érezzük, ezért megéri élni és dolgozni? Vagy csak átvezetjük az idejű kalendáriumban a tavalyiból a parlagon maradt célokat, dolgunkvégezetlen, bízva abban, hogy talán majd idén...? Meddig érdemes várni azzal, ami igazán fontos számunkra?

A Talmud Ávot traktátusában, közismert nevén A bölcs atyák tanításaiban Hillél így szól: „Ha én nem vagyok magamért, ki van értem? De ha [csak] önmagamért vagyok, mi vagyok én? És ha nem most, mikor?”

Tömörségében is bölcs gondolatok ezek. Felelősségünk önmagunkért éppolyan súlyos, mint szülőnk és tágabb közösségünkért. Jom kippur napja – hosszú nap, elegendő időt adhat számunkra, hogy átgondoljuk, mik azok a fogadalmaink, amelyeket immáron el kell engednünk, és melyek azok, amelyeket időszerűen teljesítenünk. Előbbi belátása épp olyan fontos, mint az utóbbié. Ha önmagunkat könnyebbnek érezzük, akkor a hétköznapi életben is sikeresebben tudunk helytállni az év során.

Éljük át a megtérés napját – ahogy a Smá imája, az egyistenhit megvallása fogalmaz: „teljes szívünkkel és lelkünkkel”. Merítsünk erőt az előttünk álló 25 órából a továbbiakhoz!

Gmár chátimá tová! Jó bepecsételtetést kívánok mindnyájunknak! Köszönöm, hogy meghallgattak! ◀

Zsidó gyerek a Duna-partról

Szemelvények Herzog Itzhak kéziratából – 19. rész

„Mondtam neki, hogy maradjon teljesen csendben, szétszortam pár nyersanyagot felette. Faarccal fogadtam a detektívet, aki Kohn Ferencet kereste, mivel már be kellett volna vonulnia. Mondtam neki, hogy bőrt és más alapanyagokat ment el beszerezni, fogalmam sincs, mikor érkezik majd vissza. Körülnézett, végigment az összes szobán, nem talált semmi gyanúsat. Távozóban meghagyta, hogy figyelmeztessem Kohnt, ha visszatér, haladéktalanul jelentkezzen. Kohn úrral, aki már nehezen tudott lélegezni a rejték helyen, örültünk, hogy elmúlt a veszély. Június elején, amikor a zsidókat elkezdték összpontosítani a zsidóházakban, Kohn felesége és Lajcsi is elhagyták a lakást. Albertirsán találtak menedéket a bombázások elől. A London hangja rádióadásból hallottuk, hogy a háború nem tart már sokáig. Több alkalommal utaztam Albertirsára, Kohn nagyságosasszonyhoz, hogy megnyugtassam a férjét, minden rendben van velük. Meglátogattam Csángót és családját is, aki már a gettóban volt. Úgy jutottam be hozzájuk, hogy átmásztam a deszkakerítésen, amely elválasztotta a gettót a várostól. Az emberek ott nagyon nehéz körülmények között éltek. 8-an, 10-en bezsúfolódva egy szobába. Átadtam nekik Kohn üdvözlését, vigasztaltam, buzdítottam őket a kitartásra, mert a felszabadulás napja már közel volt. Ha jól emlékszem, október közepén, a nyilasok hatalomra kerültek, Horthy házfogságba zárták. Szálasi Ferenc lett az államfő. A legnehezebb, legveszélyesebb időszak kezdődött a zsidók számára. Vitték őket a Dunapartra, belelőtték őket a folyóba. A nyilasok zsákmányoltak, raboltak. Az utcákon holttestek heverték, keresztények is, akik az utcai harcokban hunytak el. Néha pár bátor férfi összegyűjtötte a testeket egy közeli parkba. Közben Kohnné és Lajcsi is csatlakoztak hozzánk, már nagyon vártuk a háború végét. Az élelmiszerbeszerzés egyre nagyobb akadályokba ütközött, a pékségek előtt hosszú sorok váraakoztak, a fűszeresek alig pár órára nyitottak ki. A készletek kimerültek, ádáz utcai harcok folytak, a németek bevették magukat a budai várba. Hosszú harcok után esett el a város. Romokban hevert minden, tüzek, gomolygó füst terjengett mindenfelé. Katonák és civilek holttestei borították az utcákat.

Az élet lassan visszatért a régi kerékvágásba, az életben maradt zsidók kezdtek visszatérni a munkaszolgálatból. Vogel és Andi csontigfogva érkezett meg. Kohn és felesége elhatározták, hogy visszatérnek Csehszlovákiába. Andi is velük

tartott, akinek szülei, nővére sok százezer zsidóhoz hasonlóan nem élte túl a háborút. Kohnék családtagként tekintettek rám. Meghívtak magukhoz Szlovákiába. Éltem a lehetőséggel, nem akartam Budapesten, Magyarországon maradni. Tartózkodási engedélyt kaptam, mint szláv eredetű, Csehországban. A szakmában találtam munkát Zlínben, bár nem beszéltem csehül. Egy év alatt megtanultam a nyelvet, szimpatikus emberekkel voltam körülveve. Élveztem az életet a háború traumája után. Egy barátom, aki Hradec Kralovéban élt, tanácsolta nekem, hogy váltsak szakmát. Nagy vas és acél szerkezetekből építettünk gyárakat, üzemeket. Sokkal többet lehetett keresni ezzel, akár külföldön is, például a Közél-Keleten. Megházasodtam, két gyermekem van. Nyugdíjba vonultam pár évvel ezelőtt. Falun van egy kis házikóm, a nyári hó-

napokat ott töltjük. Élvezük a friss hegyi levegőt. Nagyon megihatott Lajcsi kezdeményezése, hogy megkapjam Izrael állam elismerését. Én csak a felebarátaim iránti emberi kötelességemet teljesítettem.

Szívélyes üdvözléssel és salom kívánsággal
Alexander Nikulin

Alexander Nikum kezdeményezésemre megkapta az elismerést 2000 februárjában az izraeli nagykövetnőtől Prágában. Andi, a felesége és Marika lányuk részt vett az ünnepségen. Én sajnos nem voltam ott, amit nagyon sajnállok. Alexandernek a haláláig, majd a később az özvegyének is szoktunk ajándékot küldeni az öcsémmel együtt. ◀

(A részletet a szerző engedélyével közöljük.)

Budapesti kirándulás

A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége 2022. október 21-23. között kirándulást szervezett Budapestre. Az elmúlt években a Maccabiáda a járványügyi intézkedések miatt elmaradt, e helyett került sor a háromnapos utazásra. A tervezett pénteki programot átírták a közlekedési nehézségek, ugyanis az út Komáromtól a Dohány utcai Zsinagógáig hat órát tartott az autópályán zajló javítások és a balesetek miatt. Így a szombatfogadásra nem tudtunk ünneplőbe öltözni, a kezdésre várni kellett miattunk. Ennek ellenére felemelő érzés volt részt venni a péntek esti imán és azt követően ünnepi vacsorán a gyönyörű Rumbach utcai zsinagógában. Kilenc óra után foglaltuk el a szobákat a Helia hotelban. Másnapra választani lehetett a felkínált programok közül: autóbusszos városnézés, fürdőzés a Széchenyi für-

dőben vagy állatkerti látogatás szerepelt a kínálatban. Mi a városnézés mellett döntöttünk. Vadász Magda szlovák nyelvű vezetésével mindenki nagyon elégedett volt. A Hősök terén és a Budai várban tett sétán kívül a buszból tekintettük meg a főbb nevezetességeket. A csoportunk ebédre ért a híres Gerbeaud cukrászdába. A Kisszalomban fogyasztottuk el a finom lazacos szendvicset, a rendkívül ízletes zserbót és a kávént. Sétáltunk a Váci utca elején, majd visszatértünk a szállodába, ahol igénybe vehettük a wellness szolgáltatásokat. A vacsorára és a szombatbúcsúztatásra, amelyet Míša Kapustin rabbi vezetett, egy sétahajón került sor. Kétórás hajózás során gyönyörködhattunk a kivilágított esti Budapestben. Köszönjük a szervezőknek az élményekben gazdag kirándulást! ◀

PZs

Kék-fehér hétköznapok

121. fejezet: Tavaszi kalandok

(2013. április 1. – folytatás)

Odahaza

Apéntek bevásárlással és a környék felfedezésével telt, a szombat pedig végre a pihenésé volt. Érdekes képet festenek ilyenkor a szupermarketek. A sok, hőmecot tartalmazó letakart polccal, amelyről ebben az időszakban nem szabad vásárolni, illetve eladni semmit sem. Kicsit morcos volt a kasszánál előttem álló bácsi, amikor a gép kidobta, hogy a kosarába tett halkonzerveket mégsem lehet hazavinni az ünnep alatt.

Van Gogh – Yichak Rabin – miniArt

Vasárnap a kultúra és a történelem került terítékre. Kedves szomszédom, Anna invitált közös kirándulásra. Először a kiállítási központban zajló Van Gogh Alive audiovizuális tárlatot tekintettük meg. A festő képei a modern technika segítségével elevenednek meg a világot körbeturnézó vetítés segítségével. A fél órán át tartó bemutató pont olyanoknak való, akiknek nem lenne türelmük végignézni egy csomó falra akasztott napraforgós, virágos, holland tájakat ábrázoló festményt.

Miután feltöltöttünk a színek világában, felkerestük a Tel-Avivi Egyetem és az Erec Israel Múzeum közelében található Yichak Rabin Centert. Az egykori, merényletben elhunyt miniszterelnök életútját idéző tárlat a múzeumtechnika legújabb vívmányainak felhasználásával mutatja be a politikus életútját, megannyi információt közölve a látogatókkal.

Utunk végén a festői Yaffora kocsikázunk át, ahol a miniART tárlaton mesterien kidolgozott "apróságokban" gyönyörködhetünk. Volt itt egy kis nanotechnológia, a NANO ART – tudományos művészeti bemutató keretében. Köszönet Annának ezért a tartalmas, élményekkel teli napért.

Ropogjon hát a macesz ma estig, s jöjjenek a szűrőkék-fehér hétköznapok...

(2013. április 5.)

Büszke lehetne rám gimnáziumi esztétika tanárom, Veronika néni. Vasárnap Van Gogh, pénteken Salvador Dali. Mielőtt bárki azt gondolná, odahaza az asztal körül kergettek, ha nem néztem meg híres festők tárlatait, le kell szögezmem, Pilchas kollégám csábított egészen Haifaig. A pészachi szünet után azzal fogadott, menjünk el a két hétig az országban vendégeskedő kiállításra. "Miért ne, északot amúgy is elhanyagoltam a posztdok évek alatt!" – hangzott a felelet. Az már csak a sors különös fintora, hogy a vegyészárs reggel nem volt ott a megbeszélte vonaton, s a fáziskésésnek köszönhetően a kiállításon is elkerültük egymást.

Százak, azaz inkább ezek zárandokoltak el az utolsó előtti napon (is), hogy gyönyörködjenek a mester festményeiben és szobraiban. Fiatalok és idősebbek, karon ülő csecsemők és bottal tipegő nénik, bácsik... Csak úgy kígyózott a tömeg a vasútállomásról, az autóbussz-pályaudvarról és a parkolók felől. Sorban állás a biztonsági ellenőrzésnél, a pénztárnál, a bejáratnál és szinte minden egyes képnél. Itt mindenki, mindent látni akart. Műértőként magyarázták egymásnak

a látogatók az esetvonások rejtélyes világát. Jelentem, van még élet a számítógépen túl... Az előcsarnokot és a hof hakarmeli kongresszusi központ nagytermét zsúfolásig megtöltötték a képzőművészeti alkotások és az egész országból összesereglett közönség (internetes források szerint több mint 500 eredeti festmény és rajz valamint 35 szobor volt látható). Öröm volt látni ezt a kultúréhséget..., a családokat, ahogy generációk adják át a művészet szeretetét...

Ahhoz képest, hogy mindenféle kuponok (ennek errefelé nagy divatja van) és akciók nélkül a 30 perces Van Gogh Alive mozi 99 sékelbe került, a haifai 89-es jegyár teljes elfogadható volt.

Dali művészetétől és a tülekedéstől megszédülve tértem át a szomszédos kenyonba (plázába), ahol a hétvége ellenére is jóval kevesebben nézelődtek, mint a szomszédos "múzeumban".

A félnapos kiruccanás tartogatott még egy látnivalót. A félünnepi programtervek összeállításakor találtam rá az Azrieli Center kilátójának weboldalára. Hányszor vágtam már át a bevásárlóközponton a Hashalom pályaudvarra menet vagy jövet, s még sosem jutott eszembe, hogy fel kéne ugrani a 49. emeletre, s 189 méter magasból gyönyörködni az 1909-ben alapított városban és környékében. Egy biztos, ha ezután mutatom majd be Tel-Avivot egy-egy látogatónak, az obszervatóriumot nem hagyjuk ki.

(2013. április 12.)

Valamikor a 90-es évek elején jártunk,... A komáromi zsidóság apraja-nagyja összegyűlt, hogy elbúcsúztassa az Izraelbe kivándorló előimádkozókat és családját. A kultúrterem falára kis izraeli és csehszlovák zászlót ragasztottak. Percekig álltam előttük,... furcsán kémleltem a kék-fehér sávokat, a Dávid-csillagot. Bizonyára találoztam már az ország szimbólumával korábban, de ez a kép erősen az emlékezetembe égett... Teltek-múltak az évek, de az ereci lobogót látva mindig fura érzés kerített hatalmába...

Hétfőn este köszönt be Yom Haatzmaut ünnepe, a Függetlenség napja. 65. születésnapjára készül az ország. Már Pészach előtt elkezdtek zászlódíszbe öltöztetni az utcákat, közintézményeket és bevásárlóközpontokat. Megjelentek a különböző méretű lobogók a házak erkélyein, az ablakokban, a buszokon. Újra előkerültek a személyautókra rögzíthető zászlócskák. Ezekbe még 2004-ben szerettem bele, amikor ZIZILEND apródjaként kísértem az Élet mentes csoportot idekint. Szerzett is nekem egyet, féltett kincsként őrzöm odahaza. Itt jegyzem meg, melyikünk gondolta volna a 60. évfordulón a Siratófal felé vonulva, hogy öt év múlva itt blogolunk majd mindketten? ◀

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből A téli ünnepek

A téli időszakban két ünnep van a zsidó naptárban, hanuka és tu bisvát, a fák ünnepe. Az egyik decemberre, a másik februárra esik. Bízunk benne, hogy a jeles napokon jó idő lesz, főleg az utóbbit a természetben tudjuk tartani, ideálisak a körülmények a faültetésre. A hanuka inkább családi ünnep, a nyolcnapos iskolai szünet miatt sokan indulnak kirándulni. A hanuka ünnepe visszavisz minket a Makkabeusok görögök felett aratott heroikus győzelméhez. Időszámításunk előtt, a második században a görög Antiokhosz bálványokat vitt a Szentélybe, arra kényszerítette a zsidókat, hogy boruljanak le ezek előtt.

Ősz az ashkeloni tengerparton (fotó: Yossi Mondschein)

Jeruzsálem közelében, Modiin városában lakott a Hásmonáim nevű család és annak egyik leszármazottja, Mátitjáhu és öt fia. Ez a család Jeruzsálemből költözött át Modiinba. Kohaniták voltak a Lévi törzsből, ez azt jelenti, hogy a Szentélyben szolgáltak addig, míg a szír - görög csapatok elfoglalták Júdeát. A kohaniták a többi törzssel ellentétben nem kaptak saját területet Kánaán elfoglalása után. Speciális vallási és politikai feladataik voltak, közülük kerültek ki a Második Templom papjai. Ezért cserébe tizedet (maaszér) kaptak a többi törzstől. A fenti okok miatt erősen kötődtek a Szentélyhez,

annak megszenteltetésére nagyon zavarta őket. Bár a család tagjai nem harcoló katonák voltak, szembe mertek szállni a görögökkel. Mátitjáhu és fiai összegyűjtöttek maguk körül egy kis csoportot és Jehuda Hámákábi vezetésével legyőzték a görögöket és megtisztították a Szentélyt a bálványoktól. Ez a lázadás és az utána következő események nagy hatással voltak a zsidók történelmére. Miután kiűzték a görögöket, a további királyok a Hasmonaim családból származtak és több mint 100 évig uralkodtak, addig míg a rómaiak ki nem nevezték Heródest királynak.

Miért ünnepeljük hanukát? A krónika szerint mikor a Hasmoneusok felszabadították a Szentélyt meg akarták gyújtani a szent gyertyatartót, de csak kevés kóser olajat találtak. Akkor csoda történt és az egy napra elegendő olaj nyolc napig kitartott. Ennek emlékére a hanuka első napjától kezdve minden este eggyel több gyertyát gyújtanak meg a zsidó családok, és olyan helyre teszik ezeket, ahol hirdethetik az íteni csodát. A hagyomány szerint hanukakor olajban sült ételeket szokás enni, mint a fánk, amelyet mindenki nagyon kedve és van hozzá egy bevált receptje. Próbáljunk ki most egy másik olajban sült hanukai ételt, amely bármikor fogyasztható.

Látkezz, egy parve (semleges) és egy tejes változat

Hozzávalók (parve): 1 fej karfiol megfőzve és apróra vágva, 2 egész tojás, 1 pohár liszt, só, bors, 1 reszelt sárgarépa.

Hozzávalók (tejes): 3-4 cukkini lereszelve és lecsöpögtetve, 2 tojás, 20 dkg lágy fehér túró vagy keverve fele túró és fele tejföl, 1/2 pohár liszt, 1/2 pohár reszelt sajt (parmezán vagy gauda), petrezselyem és kapor apróra vágva, só és bors.

Elkészítés: Az összes hozzávalót összekeverjük és evőkanállal beleszagatjuk az olajos serpenyőbe és aranybarnára sütjük.

Jó étvágyat! ◀

Oláh Ica nénire emlékeztek

November 4-én a Selye János Gimnázium aulájában emlékeztünk városunk díszpolgárára, a tavaly elhunyt Oláh Imréné Domonkos Ilonára, aki tagja volt a Vitézi Rendnek és Magyar Örökség-díjban is részesült. A ünnepségre azért került sor, hogy a mindenki által szeretetett és tisztelt tanárnőre azok is emlékezhessenek, akik temetésén a szigorú járványügyi korlátozások miatt nem vehettek részt. A Spátay Adriana által összeállított programon fényképekkel, filmfelvételekkel idézték fel Ica néni életének, pályájának főbb eseményeit. Emlékeztek: a gimnázium igazgatója, városunk polgármestere, az iskola egykori és jelenlegi diákjai. A református egyház nevében, ahol Ica néni előjárói tisztséget töltött be, Fazekas Zsuzsanna tiszteletes asszony szívhez szóló beszédet mondott. Köszönjük Spátay tanárnőnek és a gimnáziumnak a méltó megemlékezést! ◀

Örökítsd meg!

Ecímen hirdetett fotópályázatot a Komáromi Zsidó Hitközség és a zsblog. 2022 nyarán. A versenyzőktől Zsidó közösség, Zsidó szimbólumok és Zsidó(s) ételek kategóriákban vártunk képeket. A legnépszerűbb az első kettő lett, a zsidó gasztronómia nem mozgatta meg annyira pályázóink fantáziáját, mint a közösség és a szimbólumok. A résztvevők között nem hirdettünk helyezetteket, valamennyi fotóbejuttató egységes jutalomban részesült. ◀

PZs

István Balogh: Židovské sviatky – 2. časť

ISTVÁN BALOGH

Rovnako dôležitý je aj druhý pútnický sviatok, Pesach, ktorý slávime na jar od 15. dňa mesiaca Nissan počas ôsmich dní. Obraz židovského národa kráčajúceho z egyptského zajatia k slobode a do Svätej zeme dodal Židom, ktorí museli v getách stredovekej Európy nosiť rozlišovacie znamenia a boli pravidelne vyhánaní, mimoriadnu silu zachovať si svoju vieru a pevnosť. Zachovali si zároveň aj myšlienku spätosti so Svätou zemou a so Sionom. „Príručku” sviatku Pesach je Hagada, ktorú čítame pri sederovom stole a slúži ako návod na prežívanie sviatku a konzumácii symbolických jedál na sederovom tanieri. Symbolické pokrmy, slaná voda symbolizujúca slzy počas zajatia, vajíčka pripomínajúce smútok za tými, ktorí zomreli pri pohromách, sladká zmes vína, orechov a jablák pripomínajúca maltu používanú pri ťažkej práci, majú za cieľ, aby sme sviatok prežili tak, akoby sme sami boli oslobodení, akoby sme boli medzi tými, ktorí unikli zo zajatia. Telesné oslobodenie je završené duchovným oslobodením, symbolickou udalosťou zmluvy židovského národa s Večným Pánom, odovzdaním Tóry a Desatora. Pripomíname si ho na začiatku leta, na päťdesiaty deň po Pesachu, na sviatok Týždňov, Šavuot/Sovujas. Tradícia hovorí, že keď bolo prednesené Desatoro, hora Sinaj rozkvitla, a na pamiatku tejto udalosti zdobíme naše synagógy pestrou kvetinovou výzdobou, aby sme si pripomenuli Desat' príkazní, ktorých dve kamenné tabule dodnes vidíme na fasádach židovských modlitební.

Poslednou významnou udalosťou celoročného cyklu je 9. deň mesiaca av, náš najdôležitejší deň smútku, keď si pripomínáme zničenie oboch jeruzalemských svätých. V tento deň k prežívaniu najhlbšieho smútku prispieva aj celodenný pôst, zdržiavame sa radostných činností, odstraňujeme výzdobu synagógy a čítame z Knihy nárekov. Okrem spomienky na zničené svätyně sa s 9. avom spája aj spomienka na ďalšie, neskoršie nešťastia, takže tento deň je príležitosťou kolektívnej spomienky na tragédie, ktoré postihli židovský národ počas uplynulých tisícročí. Krátko na to, koncom leta, v poslednom mesiaci elul, sa začínajú prípravy na jesenné vysoké sviatky, zaznieva šofar a cyklus židovského roka začína odznova. ◀

(Pôvodný článok vyšiel v Kalvinistickom zbere, uverejňujeme s ich súhlasom.)

V gymnáziu spomínali na pani Icu Oláh

Dňa 4. novembra sme vo vestibule Gymnázia Jánoša Selyeho spomínali na čestnú občianku nášho mesta Ilonu Domonkos Oláh, členku Rytierskeho rádu a nositeľku ocenenia Maďarské dedičstvo, ktorá nás pred rokom opustila. Slávnostná spomienka sa konala aj preto, aby sa s učiteľkou, ktorú mali všetci radi a vážili si ju, mohli rozlúčiť aj tí, ktorí sa kvôli prísnyim epidemiologickým obmedzeniam nemohli zúčastniť na jej pohrebe. V rámci programu zostavenom Adrianou

Spátayovou si milníky života a profesijného rastu pripomenuli fotografiami a videozábermi. Na pani profesorku si zaspomínal riaditeľ školy, primátor nášho mesta, bývalí a súčasní študenti školy.

V mene reformovanej cirkvi, v ktorej teta Ica pôsobila ako presbyterka, predniesla dojemný príhovor duchovná Zsuzsanna Fazekas. Ďakujeme pani Spátayovej a gymnáziu za dôstojnú spomienku! ◀

PZs

Reštaurovanie budovy Chudobinca

Vďaka našej úspešnej žiadosti o podporu z fondu maďarskej vlády, alokovanej na obnovu zahraničných kostolov, pokračovala obnova Chudobinca. Po rekonštrukcii interiéru synagógy (zateplenie a vymalovanie) nasledovali konzervačné práce na vonkajšej fasáde. Spodná časť budovy, sokel, na oboch stranách vstupu z ulice, bol obložený mramorom zo Süttő a obnovená bola vonkajšia časť vchodu do synagógy. Sme presvedčení, že budova, ktorá bola slávnostne otvorená v roku 1896, bude vďaka rekonštrukčným prácam, ktoré koordinovali Zoltán Kollár a Anton Pasternák, ešte dlho domovom našej komunity. Za dotáciu aj touto cestou ďakujeme! ◀

PT

Výlet do Budapešti

Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike zorganizoval v dňoch 21. - 23. októbra 2022 zájazd do Budapešti. V uplynulých rokoch sa Makabiáda kvôli epidemickým opatreniam nekonala, namiesto tohto

podujatia sa teraz uskutočnil trojdňový výlet. Plánovaný piatkový program prepísala dopravná situácia, keďže cesta z Komárna do synagógy na Ulici Dohány trvala kvôli opravám diaľnice a nehodám až šesť hodín. To znamenalo, že sme sa na privítanie so-

boty nemohli ani prezliecť do sviatočného, ostatní účastníci výletu museli na nás čakať. Napriek tomu bolo povznášajúce zúčastniť sa na piatkovej večernej modlitbe a potom na slávnostnej večeri v krásnej synagóge na Rumbachovej ulici. V hoteli Helia sme sa ubytovali po deviatej hodine. Nasledujúci deň sme si mohli vybrať z viacerých aktivít: prehliadka mesta autobusom, kúpanie v Széchenyiho kúpeľoch alebo návšteva zoolologickej záhrady. Rozhodli sme sa pre prehliadku mesta. S výkladom Magdy Vadászovej, ktorá nás sprevádzala po slovensky, boli všetci veľmi spokojní. Okrem prechádzky Námestím hrdinov a Budínskym hradom sme si hlavné atrakcie metropoly pozreli z autobusu. Naša skupina dorazila do slávnej cukrárne Gerbeaud na obed. Na výbornom lososovom sendviči, chutnom zákusku a káve sme si pochutnali v Malom salóne. Prešli sme sa po ulici Váci a potom sme sa vrátili do hotela, kde sme mohli využiť služby wellness. Večera a ukončenie Šabatú pod vedením rabína Mišu Kapustina sa konala na výletnej lodi. Počas dvojhodinovej plavby sme si vychutnali večerný pohľad na vysvietenú Budapešť.

Ďakujeme organizátorom za vydarený výlet! ◀

PZs

Ďakovný list pre ÚZŽNO v SR

Vážení pán Martin Kornfeld, milá Snežana Werner, Nikolka Gmeyerová, Renátka Fahnová a všetci tí, ktorí ste sa podieľali na organizovaní a realizácii Komunitného októbrového víkendú Chavaya v Budapešti v dňoch 21.-23.10.2022

Ďakujem je len slovo, ktoré ste od mnohých počuli po ukončení Komunitného októbrového víkendú Chavaya. Ale za týmto slovom sa skrýva obdiv k vašej práci, ktorá bola určite nie ľahká a jednoduchá. Za tými tromi dňami sú dni plné zážitkov, radostných chvíľ so vzájomného stretnutia s priateľmi z komunít z celého Slovenska. Je to jedna z aktivít, ktorá pomáha rozbiehať židovský život na Slovensku, spája generácie, vzdeláva a hlavne nedovolí zabudnúť na naše krásne tradície pri Šabate...

Všetky naše programy, šabesová modlitba v majestátnej synagóge na Ulici Dohány, kiduš a večera, spoločná havdala s večerou počas plavby po Dunaji, to

bol pre všetkých účastníkov plnohodnotný duchovný zážitok. Samozrejme, výber hotela Danubius Helia zabezpečujúci pre všetkých maximálnu pohodu, tiež komentovaná prehliadka mesta s vynikajúcou pani Magdou Vadász, pobyt v Széchenyiho kúpeľoch, posedenie v Zserbó cukrárni, výborné jedlo, to tiež nie je zanedbateľné. Zabezpečenie dopravy počas a tiež veľký obdiv k dodržaniu času a termínov, čo vieme, že v našej komunite nie je samozrejme. Bol to spoločne strávený víkend plný príjemných chvíľ a zážitkov. A ešte by som chcela doplniť, že po príchode do Košíc ma kontaktovala Renátka Fahnová a informovala sa, či sme došli v poriadku domov.

Píšem tento ďakovný list, ale myslím si, že keby bola možnosť, tak by ho podpísali všetci účastníci od Komárna až po Košice, nielen ja. Ešte raz veľká vďaka a teším sa na ďalšie stretnutie. ◀

Košice, 23.10.2022

Marta Györiová

Historici o Gáspárovi Alapym

Dňa 2. novembra sa v sále Csemadoku uskutočnila diskusia okolo okrúhleho stola pri príležitosti osemdesiateho štvrtého výročia prvej viedenskej arbitráže. Na diskusii pod názvom Život a pamiatka Gáspára Alapya, ktorú moderoval Dávid Benice, sa zúčastnila Ildikó Bajcsi z inštitútu Clío a Emese Számadó, riaditeľka Múzea Györgya Klapku. Organizátori si za motto večera vybrali slová primátora-mučeníka: „Prisahal som, že budem každému občanovi slúžiť rovnako.“ Na konci obsažnej diskusie mali aj poslucháči možnosť vyjadriť svoje názory na tému večera. ◀

PZs

(foto: Ildikó Bajcsi)

Zvečni to! Nielen minulosť, ale aj budúcnosť!

Pod týmto názvom vyhlásila Židovská náboženská obec v Komárne a zsblog.hu v lete 2022 fotosúťaž. Súťažilo sa v kategóriách Židovská komunita, Židovské symboly a Židovské jedlo. Prvé dve kategórie boli populárnejšie, židovská gastronómia nezaujala našich účastníkov natoľko ako komunita a symboly. Medzi účastníkmi sme nevyhlásili žiadne umiestnenia, všetci dostanú rovnakú odmenu. ◀

MD

Zasadnutie vedenia

Po dlhom čase sa vedenie ŽNO v Komárne opäť stretlo osobne. Na zasadnutí sa zúčastnili všetci členovia. Zapisovateľkou bola po prvýkrát **Magda Saláthová**, ktorá v lete prevzala sekretárske povinnosti po svojej predchodkyni **Judite Haasovej**. Zúčastnení si vypočuli prehľad udalostí za uplynulé obdobie.

Predseda **Anton Pasternák** predniesol podrobnú správu o fonde Moreshet, zriadenom Ústredným zväzom židovských náboženských obcí v Slovenskej republike na obnovu a zveľaďovanie nehnuteľností a o Krízovom fonde, ktorý bol zriadený na pomoc obciam v ťažkej finančnej situácii. Členovia tiež určili dátum osláv Chanuky a schválili opätovné spustenie on-line podujatí. ◀

PT

Prednáška o Lipscherovho života

Klub priateľov Podunajského múzea si dňa 8. novembra uctil pamiatku Móra Lipschera. Historik medicíny László Kiss vo svojej prednáške hovoril o transfúzií, s osobitným zreteľom na komárňanské súvislosti. Po úvodných slovách predseda klubu **Tomáš Novák** privítal a predstavil prednášajúceho, historika **Viliama Gala**. Historický prehľad nadchol poslucháčov, do diskusie sa zapojila **Zsuzsanna Kertész Paszternáková**, ktorá hovorila o dôležitých mílnikoch Lipscherovho života, spomenula výskum **dr. Erzsiky Mohácsy Wágner** a súvisiace aktivity obce. ◀

PZs

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

Vydávanie Spravodajcu a Klub Šalom podporili: **Ondrej Földes** (Bratislava), **Peter Mayer** (Veľká Británia) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆

Článok **Györgya Polgára** o našej komunite uverejnili nemecké noviny *Jüdische Allgemeine* v novembri tohto roka. Ďakujeme za reportáž!

☆

Dňa 10. novembra navštívil Chudobinec manželský pár **Mayerovcov** z Veľkej Británie. Otec pána Mayera sa narodil v Komárne, rodina žila na Ulici Sv. Ondreja. Mesto opustil ako 19-ročný v roku 1938. O histórii a súčasnosti našej obce návštevníkom porozprávali manželia **Paszternákovci**. Návštevníci sa o tom, čo videli, vyjadrovali uznalivo.

☆

Rada malých náboženských obcí, zriadená pri Ústrednom zväze židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, zasadala dňa 15. novembra v Banskej Bystrici. ŽNO v Komárne zastupoval jej predseda **Anton Pasternák**.

☆

Naša náboženská obec dostala pozvanie na ustanovujúce zasadnutie Mestského zastupiteľstva v Komárne. V mene našej obce blahoželáme primátorovi **Bélovi Keszeghovi** a zvoleným poslancom!

☆

V galérii **Limes** sa konala vernisáž prác žiakov Špeciálnej základnej školy v Komárne. Tieto deti v minulosti navštívili Chudobinec. Pozvánku na vernisáž dostala aj ŽNO v Komárne, našu obec zastupovali manželia **Paszternákoví**.

☆

Pred Roš hašana navštívili Chudobinec americkí potomkovia rodiny **Szilárdovej**. Počas polosviatkov navštívila našu komunitu so svojou rodinou dcéra **Tomáša Delikáta**, ktorá žije v Izraeli a vydala sa po stopách svojich starých rodičov.

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, založený v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), **András Paszternák** (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Magda Saláth, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), **tlač**: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail**: kile@menhaz.sk, **tel./fax**: 00421/35/7725-355. **Regisračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. **Periodikum je nepredajné**.

Zájazd do Budapešti

► Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike zorganizoval v dňoch 21. - 23. októbra 2022 zájazd do Budapešti... bolo povznášajúce zúčastniť sa na piatkovej večernej modlitbe v synagóge na Ulici Dohány a potom na slávnostnej večeri v krásnej synagóge na Rumbachovej ulici... Okrem prechádzky Námestím hrdinov a Budínskym hradom sme si hlavné atrakcie metropoly pozreli z autobusu. (strana 3.)

Pozvánka na Chanuku

Židovská náboženská obec v Komárne pozýva všetkých záujemcov na oslavu sviatku svetiel, Chanuky, ktorá sa uskutoční v **utorok 20. decembra 2022 o 16:00 hod.** v sále Zoltána Wallensteina v Chudobinci.

Plánovaný program:

- koncert skupiny Hamsa
- sviatočné učenie: **dr. Ákos Kurucz**, rabín z mesta Nyíregyháza
- zapálenie sviečok: **Dániel Rudas**, kantor synagógy na Ulici Dohány
- sviatočná tombola, šišky a iné dobroty.

Skupinu Hamsa založili v roku 2008 členovia formácie *Fourtissimo*, ktorá vznikla v roku 1993, získala ocenenie *Príma* a vyhrala viacero súťaží. So svojou hudbou precestovali takmer všetky kúty sveta a nikdy sa nevrátili s prázdnyimi rukami; svoj repertoár sústavne obohacovali poznatkami z hudobnej kultúry danej krajiny. Tvorba skupiny Hamsa prezentuje ľudskú stránku umelcov skupiny, nakoľko štylistické znaky svojich koreňov spojili s hudobnou rozmanitosťou, ktorú spoznávali počas posledných dvoch desaťročí.

Vo vášnivých orientálnych melódiách, horko-sladkých latinských baladách, liturgických piesňach evokujúcich tisícročnú tradíciu zaznieva minulosť v jedinečnej judeo folkrockovej inštrumentácii. Členovia skupiny: Valéria Kuna - spev, Bence Kuna - spev, roh, perkusie, Gyula Kuna - trúbka, Márton Kuna - trombón, András Somos - klavír, Ferenc „Lá“ Éder - basgitarra, Mátyás Molnár - bicie.

Oslávme spolu sviatok svetiel! ◀

Myšlienky redaktora

Sedím na sekretariáte, čakám na dohodnuté stretnutie. Zamestnankyňa kancelárie práve otvára dennú poštu. Zrazu sa ozve: „Predo mnou je jeden Paszternák a tu je aj v novinách!“ – usmieva sa. Do vzdelávacej inštitúcie práve dorazilo najnovšie číslo *Spravodajcu*, prišlo z Komárna, škola už dlhé roky figuruje v zozname adresátov, od čias, keď som ani nepomyslel na to, že tu budem pracovať. Skôr, ako si kolegyňa noviny prezrie, vypýtam si ich: „Ešte som ich nevidel vytlačené! Môžem ich dostať na chvíľu?“ Hľadím stránky a vdychujem vôňu čerstvej tlače. Kolegyňa sa pozerá na mňa trochu čudne, ale to mi nebráni precitovať radosť, ktorú cíti redaktor, keď vidí na výtlačku číslo 317. Rýchlo ho prelistujem a vraciam späť. „To je všetko?“ – pýta sa. „Obsah už poznám!“ – usmejem sa.

November je pre žurnalistiku vždy náročné obdobie, do konca 20. registrovaného ročníka zostáva ešte jedno číslo, decembrové, ale čo bude potom? Pustíme sa do ďalšieho, teda v skutočnosti do celkovo dvadsiateho ôsmeho? Nuž, uvidíme, najprv musím dokončiť aktuálne číslo 318 a nasledujúce, chanukové, 319-te. Milí čitatelia, vaše články a správy sú naďalej vítané na adrese kile@menhaz.sk ◀

ANDRÁS PASZTERNÁK

